

BARTELS, Adolphe, patriottisch en republikeins journalist, publicist en sociaal voorvechter (Brussel 24 augustus 1802 - Brussel 29 mei 1862).

Zoon van een Duitse immigrant van Lutherse gezindte, volgde middelbaar onderwijs aan het lyceum te Brussel en bekeerde zich in 1823 tot het katholicisme. Schaarde zich bij de oppositie tegen Willem I en werkte mee aan de *Catholique des Pays-Bas* en de *petitionnements*: zijn doel was geen revolutie, maar herstel der grieven. Om een persdelict in april 1830 werd hij verbannen; hij vestigde zich te Parijs, waar hij contact kreeg met Franse revolutionaire kringen. Na de Belgische opstand keerde hij eind september 1830 terug, evenals zijn vriend L. de Potter met republikeinse sympathieën, maar aanvaardde geen openbaar ambt. Na een actie tegen de XVIII artikelen opnieuw verbannen, werd hij te Parijs medewerker van de *Lamennaisiaanse* pers en kwam op voor vrijheid en scheiding van kerk en staat. Sedert 1832 terug in het land, werd hij redacteur van diverse kranten en nam steeds duidelijker een liberaal-republikeinse stelling in: hier begint a.h.w. zijn democratische en progressieve evolutie, die loopt over medewerking aan *La Voix du Peuple* (1833), *Le Belge* (1833), *Le Progressiste* (1834), *Le Patriote Belge* (1840) en *Le Débat Social* (1844). In 1847 verlaat hij de politiek.

Zijn betekenis voor de V.B. is slechts indirect aan te tonen. Hij was een gematigd lid van de zgn. Meeting sedert 1845, de eerste poging om de arbeidersmassa te organiseren, wat bij de autoriteiten en de publieke opinie een zeer ongunstig onthaal vond. Aldus is hij te situeren op de raaklijn van Vlaamse en sociale beweging, die tussen 1845 en '60 bestond en waar we namen als Jakob Kats, Jan Fellerling, Lucien Jottrand en de advocaat Spilthoorn tegenkomen. Als Franstalig intellectueel gewoon te werken in zijn eigen sfeer, onder de intellectuele burgerij, door middel van de pers, werden zijn democratische en sociale ideeën vooral via de agitator, volksredenaar en toneelspeler Jakob Kats naar het Vlaamse volk uitgedragen.

WERKEN: *Documents historiques sur la révolution belge* (1836); - *Essai sur l'organisation du travail* (1842).

LITERATUUR: R. Rezsöhazi, *Origines et formation du catholicisme social en Belgique* (1958); - J. Kuypers, *Geschiedenis van de sociale arbeidersbeweging in België* (1960); - A. Simon, *Barbarts, Adolphe*, in *Biographie Nationale*, XXXI (1962); - H.J. Elias, *Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte*, I-II (1963).

ADA DEPREZ